

Ewa RATAJCZAK Aleksandra SZOSTAK Gabriela BIDZIŃSKA

POZYCJA KONKURENCYJNA POLSKIEGO SEKTORA DRZEWNEGO NA RYNKU KRAJOWYM I EUROPEJSKIM

Artykuł przedstawia wyniki badań, pozwalających na kompleksową analizę pozycji konkurencyjnej przemysłów sektora drzewnego na rynku krajowym oraz europejskim. Badaniami objęto przemysły: drzewny, celulozowo-papierniczy i meblarski. Analizy dokonano na podstawie danych statystycznych. Badania miały charakter retrospektywny i obejmowały lata 2002–2006.

Słowa kluczowe: konkurencyjność, pozycja konkurencyjna, sektor drzewny, metoda wskaźnikowa

Wprowadzenie

W systemie rynkowym jedną z podstawowych kategorii stanowi konkurencyjność. Jest to pojęcie teoretyczne, nie mające bezpośrednich desygnatów w rzeczywistości. Aby opisać konkurencyjność przedsiębiorstwa, branży, gałęzi lub gospodarki, należy rozpatrywać takie elementy jak: pozycja konkurencyjna, przewaga konkurencyjna, potencjał konkurencyjny, zdolność konkurencyjna.

Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań, które pozwoliły na określenie pozycji konkurencyjnej sektora drzewnego na rynku krajowym i europejskim.

Pozycja konkurencyjna opisuje konkurencyjność *ex post*. W przypadku przedsiębiorstwa, branży, gałęzi osiągnięta pozycja konkurencyjna jest skutkiem zrealizowanej strategii konkurencyjnej i strategii konkurencyjnych rywali. Jest to głównie wynik oceny poprzez rynek (w szczególności przez nabywców) tego,

Ewa RATAJCZAK, Instytut Technologii Drewna, Poznań, Polska

e-mail: E_Ratajczak@itd.poznan.pl

Aleksandra SZOSTAK, Instytut Technologii Drewna, Poznań, Polska

e-mail: A_Szostak@itd.poznan.pl

Gabriela BIDZIŃSKA, Instytut Technologii Drewna, Poznań, Polska

e-mail: G_Bidzińska@itd.poznan.pl

co dana jednostka gospodarcza na nim oferuje [Gorynia 2001]. Pozycja konkurencyjna dziedzin gospodarki/ kraju w międzynarodowych rankingach odnosi się głównie do udziału danej dziedziny gospodarki w wymianie handlowej. Wynika zatem ze względnego usytuowania wśród partnerów handlowych i zależy zarówno od wewnętrznych, jak i zewnętrznych przemian ekonomicznych [Jakóbiak 2001].

Pierwszym etapem badań była analiza pozycji konkurencyjnej sektora drzewnego na rynku krajowym. W tym celu posłużono się syntetycznymi miarami, takimi jak udział w rynku oraz osiągnięta sytuacja finansowa. Ponadto, wykorzystano następujące miary: rentowność (relatywna, tzn. w porównaniu z konkurentami branży), poziom kosztów, saldo handlu zagranicznego, poziom nakładów finansowych na działalność innowacyjną, produktywność pracy [Bidzińska i in. 2007].

W dalszej części badań, wykorzystując między innymi wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (*Revealed Comparative Advantage – RCA*), dokonano analizy pozycji konkurencyjnej sektora drzewnego w Europie.

W przyjętym postępowaniu badawczym zakres podmiotowy analizy obejmował sektor drzewny, a więc zasadniczo: produkcję drewna i wyrobów z drewna oraz z korka, wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania, tj. dział 20 Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)¹, określaną w artykule jako przemysł drzewny, produkcję masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru, tj. dział 21 PKD (określaną jako przemysł celulozowo-papierniczy), oraz produkcję mebli, tj. grupę 36.1 PKD (określaną jako przemysł meblarski), na tle przemysłu ogółem (sekcja C+D+E) i przetwórstwa przemysłowego (sekcja D).

Analizy pozycji konkurencyjnej sektora drzewnego dokonano na podstawie krajowych danych statystycznych oraz dostępnych baz danych międzynarodowych (m.in. FAOSTAT, LABORSTA). Ma ona charakter retrospektywny i obejmuje lata 2002–2006.

Pozycja konkurencyjna sektora drzewnego na rynku krajowym

Zachowania rynkowe przedsiębiorstw zdeterminowane są przez struktury rynku. Zależą także od warunków ekonomicznych, w jakich działają. Warunki te po stronie podaży określone są głównie przez dostęp do surowców i materiałów oraz najnowszych technologii, rodzaj wyrobów i zdolność produkcyjną poszcze-

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z dnia 20 stycznia 2004 roku (Dz. U. 2004, Nr 33, poz. 289) i Rozporządzenie Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z dnia 14 lipca 2004 roku (Dz. U. 2004, Nr 165, poz. 1727).

gólnych uczestników rynku, korzyści skali oraz elastyczność podaży. Po stronie popytu wyznacza je tempo rozwoju rynku, stosowane technologie marketingowe substytutów, cykliczność lub sezonowość popytu oraz elastyczność cenowa.

Ocena konkurencyjności przedsiębiorstwa, branży, sektora może być wieloaspektowa i na ogół uwzględnia wiele różnorodnych kryteriów, z których kilka, najwyżej kilkanaście, decyduje o pozycji na rynku.

W latach 2003–2006 w Polsce miały miejsce wyraźne zmiany pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw przemysłowych. Polegały one na rosnącej roli przedsiębiorstw dużych, zwłaszcza zatrudniających powyżej 1000 osób oraz, mimo nadal znaczącej roli przedsiębiorstw małych, tendencji do spadku udziału ich produkcji w rynku² (tabela 1).

Średnio w krajowych sektorach przetwórczych odsetek produkcji dostarczonej przez przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 1000 osób wzrósł z 28,4% w 2003 roku do 33,5% w 2006 roku, a w przedsiębiorstwach zatrudniających do 49 osób zmalał odpowiednio z 14,1% do 12,0%. Podobne tendencje miały miejsce w sektorze drzewnym, zwłaszcza w przemyśle meblarskim (do 2005 roku), w którym duże przedsiębiorstwa dostarczyły w 2005 roku 29,4% produkcji i było to o ponad 4 punkty procentowe więcej niż w 2003 roku, natomiast przedsiębiorstwa małe – w 2005 roku 14,4%, a w 2003 roku 15,0%. W 2006 roku w tym przemyśle wystąpiły wyraźne zmiany i odsetek dostarczonej produkcji w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 1000 osób zmalał do 18,1%, tj. w relacji do 2005 roku o 11 punktów procentowych, a zatrudniających do 49 osób wzrósł do 18,3%, tj. o ponad 4 punkty procentowe więcej niż w 2005 roku.

Jednocześnie jednak, mimo ogólnie podobnych tendencji do sektorów przetwórczych, w sektorze drzewnym rola małych i średnich przedsiębiorstw jest większa. Odsetek produkcji dostarczonej przez przedsiębiorstwa małe i średnie (z wyjątkiem przemysłu celulozowo-papierniczego) jest wyższy niż średnio w przetwórstwie przemysłowym. Dotyczy to zwłaszcza przemysłu drzewnego, w którym udział przedsiębiorstw małych w produkcji sprzedanej w analizowanym okresie wynosił 20,9–21,9%.

Jednym z głównych mierników informujących o pozycji konkurencyjnej jest udział w rynku. Udział wartości produkcji przemysłów sektora drzewnego w produkcji przemysłu ogółem od 2002 roku niestety sukcesywnie maleje i w 2006 roku w przemyśle drzewnym osiągnął 2,1%, w przemyśle meblarskim – 3,2%, celulozowo-papierniczym – 2,0% (tabela 2).

Łącznie udział sektorów przetwórczych w przemyśle wzrósł – z 78,3% w 2002 roku do 82,9% w roku 2006. Oznacza to, że pozycja konkurencyjna sektora drzewnego na rynku krajowym uległa pogorszeniu.

² Dotyczy podmiotów zatrudniających ponad 9 osób.

Tabela 1. Udział przedsiębiorstw sektora drzewnego według ich wielkości w produkcji sprzedanej w latach 2003–2006*Table 1. The share of the wood sector companies, by their size, in sold production in the period 2003–2006*

Wyszczególnienie <i>Detailed list</i>	Lata <i>Years</i>	Produkcja sprzedana ¹ w podmiotach gospodarczych <i>Sold production¹ in business entities</i>						
		Ogółem <i>Total</i>	w tym o zatrudnieniu osób: <i>employing:</i>					1000 i więcej <i>1000 and more</i>
			9–49	50–99	100–249	250–499	500–999	
			%					
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	2003	100,0	14,1	8,9	18,4	14,6	15,6	28,4
	2004	100,0	12,9	8,3	17,3	14,4	14,4	32,7
	2005	100,0	12,9	8,1	17,2	14,5	15,9	31,4
	2006	100,0	12,0	7,7	17,0	14,0	15,8	33,5
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	2003	100,0	21,9	10,0	15,3	19,3	*	*
	2004	100,0	21,9	9,6	16,4	19,6	*	*
	2005	100,0	21,5	9,6	16,9	17,9	*	*
	2006	100,0	20,9	10,1	16,3	17,5	21,8	13,4
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	2003	100,0	9,3	10,0	25,4	18,1	5,5	31,7
	2004	100,0	8,9	11,4	25,1	18,0	6,8	29,8
	2005	100,0	9,8	8,9	29,9	17,7	*	*
	2006	100,0	9,3	8,0	21,9	18,0	*	*
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	2003	100,0	15,0	8,5	17,7	14,2	19,5	25,1
	2004	100,0	13,8	8,8	16,1	12,0	21,1	28,2
	2005	100,0	14,4	8,3	16,1	13,2	18,6	29,4
	2006	100,0	18,3	11,4	20,9	14,1	17,2	18,1

¹ Wartość produkcji sprzedanej w cenach bieżących.¹ *Value of sold production in current prices.*

* Dane w tym przedziale zatrudnienia nie są publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

* *Data in this employment bracket is not published due to statistic secret as defined in the act on public statistics.*

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2003, GUS, Warszawa 2003, s. 15–17; Rocznik Statystyczny Przemysłu 2004, GUS Warszawa 2004, s. 52–54; Rocznik Statystyczny Przemysłu 2005, GUS Warszawa 2005, s. 54–56; Rocznik Statystyczny Przemysłu 2006, GUS, Warszawa 2006, s. 54–56; Rocznik Statystyczny Przemysłu 2007, GUS, Warszawa 2007, s. 54–56.

Source: Industry Statistics Yearbook 2003, GUS, Warszawa 2003, pp. 15–17; Industry Statistics Yearbook 2004, GUS Warszawa 2004, pp. 52–54; Industry Statistics Yearbook 2005, GUS Warszawa 2005, pp. 54–56; Industry Statistics Yearbook 2006, GUS, Warszawa 2006, pp. 54–56; Industry Statistics Yearbook 2007, GUS, Warszawa 2007, pp. 54–56.

Tabela 2. Udział sektora drzewnego w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem w Polsce w latach 2002–2006**Table 2. The share of the wood sector in total sold production of industry in the period 2002–2006 in Poland**Ceny bieżące
Current prices

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list¹</i>	Jednostka miary <i>Measurement unit</i>	2002	2003	2004	2005	2006
Przemysł ogółem <i>Industry in total</i>	mld zł <i>billion PLN</i>	404,5	454,6	556,4	573,8	647,2
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	mld zł <i>billion PLN</i>	316,9	365,3	459,3	470,6	536,3
Udział w przemyśle ogółem <i>The share in industry in total</i>	%	78,3	80,4	82,5	82,0	82,9
Sektor drzewny <i>Wood sector</i>	mld zł <i>billion PLN</i>	30,4	36,7	42,9	43,8	47,2
Udział w przemyśle ogółem w tym: <i>The share in industry, including:</i>	%	7,5	8,1	7,7	7,5	7,3
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	mld zł <i>billion PLN</i>	9,9	10,5	12,6	13,0	13,9
Udział w przemyśle ogółem <i>The share in industry in total</i>	%	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	mld zł <i>billion PLN</i>	9,6	10,9	12,0	12,2	12,9
Udział w przemyśle ogółem <i>The share in industry in total</i>	%	2,4	2,4	2,2	2,1	2,0
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	mld zł <i>billion PLN</i>	10,9	15,3	18,3	18,6	20,4
Udział w przemyśle ogółem <i>The share in industry in total</i>	%	2,7	3,4	3,3	3,2	3,2

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.¹ *Business entities employing over 49 people.*

Źródło: opracowanie zespołu autorskiego na podstawie danych Departamentu Przedsiębiorstw i Cen Głównego Urzędu Statystycznego.

Source: study of the authors' team based on the data of Company and Price Department of Central Statistical Office.

Przemysły sektora drzewnego od 2004 roku charakteryzowały się ponadto przeciętnie niższym poziomem dynamiki produkcji od osiąganego w całym przemyśle oraz średnio w sektorach przetwórczych (tabela 3). W 2006 roku w przemyśle drzewnym dynamika produkcji była niższa od osiąganą w przemyśle o 5 punktów procentowych, w przemyśle celulozowo-papierniczym o 6 punktów procentowych. Tylko w przemyśle meblarskim poziom dynamiki produkcji był wyższy od poziomu osiąganego w przemyśle ogółem (o 1 punkt procentowy).

Tabela 3. Dynamika produkcji sprzedanej w sektorze drzewnym na tle przemysłu ogółem oraz przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006

Table 3. Dynamics of sold production in the wood sector compared to industry in total and industrial processing in the period 2002–2006

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list¹</i>	2002	2003	2004	2005	2006
	rok poprzedni = 100%, ceny stałe <i>the previous year = 100%, fixed prices</i>				
Przemysł <i>Industry</i>	100,5	110,9	113,7	104,3	112,5
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	100,4	113,5	116,6	104,7	114,6
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	94,5	114,1	115,5	107,8	107,4
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	113,0	113,2	111,6	106,7	106,3
Produkcja mebli <i>Furniture production</i>	113,2	124,1	118,9	103,3	113,4

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

¹ *Business entities employing over 49 people.*

Źródło: opracowanie zespołu autorskiego na podstawie danych Departamentu Przedsiębiorstw i Cen Głównego Urzędu Statystycznego.

Source: study of the authors' team based on the data of Company and Price Department of Central Statistical Office.

Funkcjonowanie polskiej gospodarki w warunkach rynkowych wpłynęło na wzrost międzynarodowej wymiany handlowej. Wyroby przemysłów sektora drzewnego mają istotne znaczenie w polskim handlu zagranicznym (tabela 4). Są to przede wszystkim wyroby przemysłu meblarskiego, choć duża jest również rola pozostałych sektorów.

Tabela 4. Udział sektora drzewnego w obrotach handlu zagranicznego przemysłu Polski w latach 2002–2006*Table 4. The share of the wood sector in the Polish industry foreign trade turnover in the period 2002–2006*

Wyszczególnienie według PKD <i>Detailed list acc. to PKD</i>	Lata <i>Years</i>	Import <i>Imports</i>	Eksport <i>Exports</i>
		%	
Sektor drzewny ogółem, w tym: <i>Wood sector in total, of which:</i>	2002	7,2	14,1
	2003	7,8	14,1
	2004	7,3	12,9
	2005	7,1	12,5
	2006	6,7	11,1
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	2002	1,3	3,6
	2003	1,4	3,6
	2004	1,3	3,4
	2005	1,3	3,3
	2006	1,5	2,9
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	2002	2,4	2,6
	2003	2,5	2,5
	2004	2,3	2,2
	2005	2,4	2,2
	2006	2,1	1,9
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	2002	3,6	7,9
	2003	3,9	8,0
	2004	3,7	7,3
	2005	3,4	7,0
	2006	3,1	6,3

Źródło: opracowanie zespołu autorskiego na podstawie: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2003, GUS, Warszawa 2003, s. 311–318, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2004, GUS Warszawa 2004, s. 330–337, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2005, GUS Warszawa 2005, s. 388–395, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2006, GUS Warszawa 2006, s. 366–373, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2007, GUS Warszawa 2007, s. 399–404.

Source: study of the authors' team based on: Industry Statistics Yearbook 2003, GUS, Warszawa 2003, pp. 311–318, Industry Statistics Yearbook 2004, GUS Warszawa 2004, pp. 330–337, Industry Statistics Yearbook 2005, GUS Warszawa 2005, pp. 388–395, Industry Statistics Yearbook 2006, GUS Warszawa 2006, pp. 366–373, Industry Statistics Yearbook 2007, GUS Warszawa 2007, pp. 399–404.

Pozycję konkurencyjną branż drzewnych szczególnie wyraźnie obrazują wskaźniki dotyczące eksportu. Eksport wyrobów przemysłów sektora drzewnego w 2006 roku w wysokości 30,0 mld zł stanowił 11% wartości polskiego eksportu. W polskim imporcie przemysłu towary sektora drzewnego miały relatywnie mniejszy udział (6,7%).

Pozycję konkurencyjną sektorów charakteryzuje także saldo handlu zagranicznego. W przypadku wyrobów drzewnych (łącznie z masą włóknistą, papierem, wyrobami z papieru oraz meblami) jest ono od wielu lat dodatnie i systematycznie rośnie:

<u>Rok</u>	<u>mld zł</u>
2002	9,1
2003	11,6
2004	14,1
2005	14,5
2006	16,3.

Dodatknie saldo handlu zagranicznego wyrobami przemysłów sektora drzewnego w handlu całego polskiego przemysłu wzrosło w latach 2002–2006 o 79%.

O zdolnościach sektorów do ekspansji na rynkach zagranicznych świadczy odsetek eksportu w relacji do produkcji sprzedanej. W przypadku poszczególnych przemysłów sektora drzewnego odsetek ten jest dość zróżnicowany. W ostatnich latach najwyższy, bo 2–2,5-krotnie wyższy niż całym przemysłem, jest w meblarstwie: 63,4–67,3%, w przemyśle drzewnym 30,4–36,7% i celulozowo-papierniczym: 31,0–34,0% (tabela 5).

W sektorze drzewnym odsetek importu w relacji do produkcji sprzedanej był w analizowanym okresie niższy niż w przemyśle ogółem, z wyjątkiem przemysłu celulozowo-papierniczego.

Świadomość bycia konkurencyjnym na rynku w przemysłach przerobu drewna stopniowo wzrasta, choć dla wielu jeszcze przedsiębiorstw osiągnięcie lepszej pozycji konkurencyjnej jest stosunkowo trudne. Jedną z głównych przyczyn tej sytuacji jest dość niski poziom techniczno-technologiczny. Nie mniej istotny jest brak środków finansowych na modernizację i dalszy rozwój – szczególnie w tych branżach, do których nie dociera kapitał zagraniczny, a wraz z nim *know-how*, nowe koncepcje i techniki organizacji oraz zarządzania.

Pod względem nakładów finansowych przeznaczanych na działalność innowacyjną, która jest jedną z ważniejszych elementów konkurencyjności i może w dużym stopniu wpływać na możliwości funkcjonowania przedsiębiorstw, producenci sektora drzewnego w 2006 roku wśród 21 rodzajów działalności przetwórczej zajmowali miejsca:

- przemysł drzewny – 11,
- przemysł celulozowo-papierniczy – 13,
- przemysł meblarski – 9.

W strukturze rodzajowej nakładów zarówno w całym przemyśle oraz w przetwórstwie przemysłowym, jak i w sektorze drzewnym, najwięcej środków przeznaczanych jest na zakup maszyn i urządzeń. Należy ponadto zauważyć, że z wyjątkiem przemysłu meblarskiego, pozostałe przemysły przeznaczają na te cele więcej środków finansowych niż średnio w przetwórstwie przemysłowym. Wskazuje to na relatywnie szersze podejmowanie działalności rozwojowej.

Tabela 5. Relacja importu i eksportu do produkcji sprzedanej w przemysłach sektora drzewnego na tle przemysłu ogółem oraz przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006*Table 5. Relation of imports and exports to sold production in the wood sector industries compared to industry in total and industrial processing in the period 2002–2006*

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list¹</i>	Lata <i>Years</i>	Relacja do produkcji sprzedanej <i>Relation to sold production</i>	
		importu <i>of imports</i>	eksportu <i>of exports</i>
		%	
Przemysł <i>Industry</i>	2002	23,9	26,7
	2003	26,0	30,7
	2004	26,5	32,1
	2005	25,7	32,6
	2006	26,4	34,2
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	2002	28,0	31,4
	2003	30,1	35,7
	2004	30,2	36,6
	2005	29,4	37,3
	2006	30,7	38,6
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	2002	10,2	30,4
	2003	12,5	36,7
	2004	11,7	36,2
	2005	12,1	36,4
	2006	13,6	35,6
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	2002	26,1	31,0
	2003	28,8	33,9
	2004	28,4	33,2
	2005	30,9	34,0
	2006	27,8	33,9
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	2002	27,1	67,3
	2003	27,3	65,6
	2004	26,6	63,4
	2005	24,8	65,1
	2006	24,3	64,3

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.¹ *Business entities employing over 49 people.*

Źródło: opracowanie zespołu autorskiego na podstawie: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2003, GUS Warszawa 2003, s. 311–318, 106–108, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2004, GUS Warszawa 2004, s. 330–337, 110–112, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2005, GUS Warszawa 2005, s. 388–395, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2006, GUS Warszawa 2006, s. 366–373, 110–112, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2007, GUS Warszawa 2007, s. 399–404, 110–112.

Source: study of the authors' team based on: Industry Statistics Yearbook 2003, GUS Warszawa 2003, pp. 311–318, 106–108, Industry Statistics Yearbook 2004, GUS Warszawa 2004, pp. 330–337, 110–112, Industry Statistics Yearbook 2005, GUS Warszawa 2005, pp. 388–395, Industry Statistics Yearbook 2006, GUS Warszawa 2006, pp. 366–373, 110–112, Industry Statistics Yearbook 2007, GUS Warszawa 2007, pp. 399–404, 110–112.

Mimo wzrostu inwestowania utrzymuje się znacząca asymetria strukturalna w ponoszonych nakładach na działalność innowacyjną. Niepokojąco niskie w sektorze drzewnym są nakłady na działalność badawczo-rozwojową, warunkujące podniesienie poziomu innowacyjności produkcji i tym samym jej konkurencyjności. Podczas gdy w całym przemyśle oraz w przetwórstwie przemysłowym osiągają poziom około 10% w ogólnych nakładach finansowych, w przemysłach sektora drzewnego są znacząco niższe i na przykład w 2006 roku osiągały: w przemyśle celulozowo-papierniczym 0,5%, drzewnym 1,1%, meblarskim 2,4%.

Niskie, niższe niż w całym przemyśle są również w przemysłach przerobu drewna nakłady finansowe na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, a także na marketing nowych i zmodernizowanych wyrobów (dotyczy to zwłaszcza podmiotów przemysłu celulozowo-papierniczego). Sytuacja ta spowodowana jest w dużym stopniu trudnościami w dopływie zewnętrznych środków na finansowanie działalności inwestycyjnej (zarówno krajowych, jak i zagranicznych), głównie w postaci kredytów. Przyczyny niskiego poziomu kredytów i ich wykorzystania wynikają m.in. z obwarowania kredytów nadmierną liczbą klauzul ubezpieczających, długotrwałych i złożonych procedur ich przyznawania i uruchamiania, wysokiej ceny kredytu, a także sytuacji finansowej potencjalnych kredytobiorców.

Uzupełniającym źródłem finansowania jest kapitał zagraniczny docierający do Polski w postaci bezpośrednich inwestycji. W sektorze drzewnym wyniosły one dotychczas (2006 rok) ponad 5 mld USD, co stanowi 5% skumulowanej wartości inwestycji zagranicznych w okresie ostatnich dziesięciu lat.

Ważnym atutem w warunkach konkurencji rynkowej jest posiadanie certyfikatu systemu jakości, potwierdzającego funkcjonowanie w danej firmie międzynarodowego standardu zarządzania, zapewniającego wysoką i powtarzalną jakość produktów i usług oraz realizowanie zasad zarządzania środowiskowego. Odbiorcy produktów i usług mają pewność, że są one zgodne z przyjętymi w Polsce normami serii ISO 9000 i ISO 14000. Trudno jest jednak ocenić na ile proces uzyskiwania certyfikatów jest zaawansowany w sektorze drzewnym w porównaniu z innymi sektorami wytwórczymi. Jak dotąd (stan na czerwiec 2007), certyfikaty zgodności z normami ISO uzyskało 295 producentów sektora drzewnego, w tym 35% to producenci mebli. Mocnym narzędziem marketingowym dla producentów branży drzewnej jest także posiadanie certyfikatu kontroli pochodzenia produktu (*Chain of Custody Certificate*), który potwierdza, że surowiec użyty do produkcji wyrobu finalnego z drewna był pozyskany zgodnie z zasadami dobrej gospodarki leśnej i oznakowany symbolem w systemie FSC (*Forest Stewardship Council*). Do końca lipca 2007 roku ten rodzaj certyfikatu uzyskało 285 firm, w tym 37% stanowią producenci tarcicy. Należy zauważyć, że mimo iż działania związane z certyfikacją systemów jakości są trudne, kosztowne i wiążą się z uciążliwymi formalnościami,

przedsiębiorstwa sektora drzewnego coraz liczniej decydują się na jej przeprowadzenie, uznając posiadanie certyfikatu za ważny element gry konkurencyjnej i wysoką rangę w przewidywanych korzyściach.

Odzwierciedleniem możliwości rozwojowych firmy i bycia konkurencyjnym jest także stopień zużycia posiadanego majątku trwałego. Wskaźnik ten w sektorze drzewnym w latach 2002–2006 był niższy od wskaźnika w przemyśle i w przetwórstwie przemysłowym (tabela 6). Niższy był też stopień zużycia maszyn i urządzeń.

Tabela 6. Zużycie środków trwałych w sektorze drzewnym na tle przemysłu ogółem oraz przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006

Table 6. Wear of fixed assets in the wood sector compared to industry in total and industrial processing in the period 2002–2006

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list¹</i>	Stopień zużycia środków trwałych % <i>Degree of fixed assets' wear%</i>					Stopień zużycia maszyn i urządzeń % <i>Degree of equipment wear%</i>				
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Przemysł <i>Industry</i>	53,8	50,8	50,5	49,6	50,2	63,3	60,7	60,4	60,0	60,7
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	50,3	47,7	48,0	46,9	47,6	59,1	56,5	56,9	56,4	57,2
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	41,2	44,5	44,1	44,6	46,9	46,4	50,3	49,3	51,3	54,2
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	53,0	53,5	54,3	50,9	52,5	60,6	61,5	61,8	58,3	60,0
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	38,5	38,3	40,2	41,2	40,3	52,1	53,5	54,9	55,4	54,0

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

¹ *Business entities employing over 49 people.*

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2003, GUS, Warszawa 2003, s. 297–300, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2004, GUS Warszawa 2004, s. 315–318, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2005, GUS Warszawa 2005, s. 373–375, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2006, GUS Warszawa 2006, s. 351–353, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2007, GUS Warszawa 2007, s. 387–389.

Source: *Industry Statistics Yearbook 2003, GUS, Warszawa 2003, pp. 297–300, Industry Statistics Yearbook 2004, GUS Warszawa 2004, pp. 315–318, Industry Statistics Yearbook 2005, GUS Warszawa 2005, pp. 373–375, Industry Statistics Yearbook 2006, GUS Warszawa 2006, pp. 351–353, Industry Statistics Yearbook 2007, GUS Warszawa 2007, pp. 387–389.*

Porównanie stopnia zużycia majątku trwałego w pewnym przedziale czasowym daje możliwość oszacowania skali dokonanych inwestycji. Wzrost wskaźnika zużycia maszyn i urządzeń w analizowanym okresie w przemyśle drzewnym z 46% do 54%, w przemyśle meblarskim z 52% do 54%, a w przemyśle celulozowo-papierniczym po wzroście w latach 2002–2004 z 61% do 62%, niewielkim spadku w 2005 roku do 58% i ponownym wzroście do 60% w 2006 roku, świadczy o ograniczeniu działań w zakresie inwestycji odtworzeniowych i modernizacyjnych. Odmienne przedstawiała się sytuacja w całym przemyśle (spadek wskaźnika z 63% do 61%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (spadek z 59% do 57%).

Tabela 7. Produktywność pracy¹ w sektorze drzewnym na tle przemysłu ogółem oraz przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006

Table 7. Labour productivity¹ in the wood sector compared to industry in total and industrial processing in the period 2002–2006

Wyszczególnienie ² <i>Detailed list²</i>	2002	2003	2004	2005	2006
	tys. zł na 1 zatrudnionego <i>thou. PLN per 1 employee</i>				
Przemysł <i>Industry</i>	203,9	231,2	280,5	286,5	316,4
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	202,9	233,1	288,1	289,0	318,5
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacturing of wood and products [...]</i>	161,1	175,9	195,8	203,3	212,8
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacturing of pulp, paper and paper products</i>	357,7	403,4	418,4	412,4	427,1
Produkcja mebli <i>Manufacturing of furniture</i>	101,1	130,8	174,6	169,8	179,9

¹ Mierzona wielkością produkcji sprzedanej (w cenach bieżących) przypadającą na przeciętną liczbę zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw.

² Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

¹ *Measured by sold production (in current prices) per an average number of employees in the company sector.*

² *Business entities employing over 49 people.*

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2003, GUS 2003, s. 434,439,447, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2004, GUS Warszawa 2004, s. 458, 463, 471, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2005, GUS Warszawa 2005, s. 535, 530, 537, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2006, GUS Warszawa 2006, s. 503, 508, 515, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2007, GUS Warszawa 2007, s. 532, 537, 544.

Source: Industry Statistics Yearbook 2003, GUS 2003, pp. 434,439,447, Industry Statistics Yearbook 2004, GUS Warszawa 2004, pp. 458, 463, 471, Industry Statistics Yearbook 2005, GUS Warszawa 2005, pp. 535, 530, 537, Industry Statistics Yearbook 2006, GUS Warszawa 2006, pp. 503, 508, 515, Industry Statistics Yearbook 2007, GUS Warszawa 2007, pp. 532, 537, 544.

Do istotnych determinant zdolności i pozycji konkurencyjnej sektora należy zaliczyć poziom produktywności pracy. W latach 2002-2006 produktywność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej przypadającej na 1 zatrudnionego była w poszczególnych przemysłach sektora drzewnego bardzo zróżnicowana (tabela 7). Najwyższa była w sektorze celulozowo-papierniczym (od 358 tys. zł na 1 zatrudnionego w 2002 roku do 427 zł w 2006 roku), najniższa – w sektorze meblarskim (odpowiednio: od 101 zł w 2002 roku do 180 zł w 2006 roku).

W sektorze drzewnym produktywność pracy w relacji do poziomu osiąganego w przemyśle oraz w przetwórstwie przemysłowym w 2006 roku wyniósł: w przypadku przemysłu celulozowo-papierniczego 135%, meblarskiego 57%, drzewnego 67%. Zróżnicowanie produktywności (wydajności) w poszczególnych przemysłach, a także tych przemysłów w odniesieniu do całego przemysłu i przetwórstwa przemysłowego, potwierdza istnienie – lub brak – luki rozwojowej i technologicznej. Niski poziom tego wskaźnika, zwłaszcza w przemyśle meblarskim i drzewnym, informuje, że w wielu przedsiębiorstwach należących do tych przemysłów konieczne jest podjęcie przede wszystkim działań proinnowacyjnych.

W celu kwantyfikacji pozycji konkurencyjnej sektora można wykorzystać również miernik, którym jest poziom kosztów. W latach 2002–2006 koszty w sektorze drzewnym, podobnie jak w całym przemyśle i przetwórstwie przemysłowym, rosły.

W ciągu pięciu lat koszty w przemyśle drzewnym wzrosły o 56%, w meblarskim o 70%, w celulozowo-papierniczym o 45%, podczas gdy w przemyśle ogółem – o 55%, a w przetwórstwie przemysłowym o 63% (tabela 8). Przemysł drzewny generował w analizowanym okresie około 2,5% kosztów sektorów przetwórczych, przemysł meblarski około 4%, a sektor celulozowo-papierniczy – 2,2–2,6%.

W strukturze kosztów przemysłów sektora drzewnego dominującą pozycję – podobnie jak we wszystkich rodzajach produkcji przemysłowej – ma zużycie materiałów i energii – w 2006 roku 62–66% (w przetwórstwie przemysłowym – 64%). Koszty zużycia samej energii w sektorze drzewnym stanowiły 1,6–5,5%, podczas gdy w przetwórstwie przemysłowym – 2,9%. Spośród przemysłów sektora drzewnego koszty materiałów stanowiły najwyższy odsetek w przemyśle meblarskim (65,8%), przy jednocześnie relatywnie najniższym udziale w kosztach ogółem zużycia energii (1,3%). Ponadto w tym przemyśle, w ciągu pięciu analizowanych lat, udział kosztów materiałów wzrósł o 8 punktów procentowych. Taki stan wynikał najprawdopodobniej z faktu, że wykorzystywane są w nim różne rodzaje materiałów, co wiąże się ze zróżnicowanymi, i w przypadku niektórych materiałów, wysokimi cenami.

Spośród wszystkich przemysłów sektora drzewnego najbardziej energochłonny jest przemysł celulozowo-papierniczy, w którym zużycie energii w strukturze kosztów stanowiło w 2006 roku 4,9%, tj. o około 30% więcej niż

w przemyśle drzewnym i ponad 3,5-krotnie więcej niż w przemyśle meblarskim. Także w relacji do sektorów przetwórczych zużycie energii w tym przemyśle było wyższe ponad 2-krotnie. Wysoka energochłonność tego przemysłu wynika z charakteru procesów technologicznych.

Tabela 8. Koszty w sektorze drzewnym na tle przemysłu oraz przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006

Table 8. Costs in the wood sector compared to industry and industrial processing in the period 2002–2006

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list¹</i>	2002		2003		2004		2005		2006	
	mld zł <i>billion PLN</i>	%	mld zł <i>billion PLN</i>	%	mld zł <i>billion PLN</i>	%	mld zł <i>billion PLN</i>	%	mld zł <i>billion PLN</i>	%
Przemysł <i>Industry</i>	414,7		459,7		542,3		570,3		642,8	
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	330,7	100,0	372,9	100,0	453,4	100,0	476,3	100,0	540,6	100,0
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	8,2	2,5	9,2	2,5	11,1	2,4	12,1	2,5	12,8	2,4
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	8,3	2,5	9,7	2,6	10,7	2,4	11,3	2,4	12,1	2,2
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	12,2	3,7	15,2	4,1	18,3	4,0	18,6	3,9	20,7	3,8

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób

¹ *Business entities employing over 49 people*

Źródło: opracowanie własne zespołu autorskiego na podstawie danych Departamentu Przemysłu Głównego Urzędu Statystycznego.

Source: own study of the authors' team based on the data of Company Department of Central Statistical Office.

Niewątpliwie istotnym czynnikiem, określającym stopień konkurencyjności sektora są koszty pracy, będące sumą wynagrodzeń brutto i pozapłacowych wydatków ponoszonych przez pracodawców w celu pozyskania, utrzymania i doskonalenia zawodowego pracowników. W 2006 roku zarówno w sektorze drzewnym, jak i w przemyśle oraz przetwórstwie przemysłowym, w porównaniu

z 2002 rokiem uległy one nieznacznemu obniżeniu. Uwagę zwraca przeciętnie wyraźnie wyższy udział kosztów pracy w przemyśle meblarskim. Koszty te stanowiły w 2006 roku prawie 17% kosztów ogółem generowanych przez ten przemysł. Było to o około 6 punktów procentowych więcej niż w przemyśle celulozowo-papierniczym, o 2 punkty procentowe więcej niż w przemyśle drzewnym i o ponad 4 punkty procentowe więcej niż średnio w przetwórstwie przemysłowym. Świadczy to o większej pracochłonności tego przemysłu (zwłaszcza produkcja mebli tapicerowanych) oraz o tym, że koszty pracy odgrywają w nim znaczącą rolę. Natomiast niskie koszty pracy osiągnięte w przemyśle celulozowo-papierniczym (niższe niż średnio w przetwórstwie przemysłowym o ponad 1 punkt procentowy) są odzwierciedleniem specyfiki procesu produkcyjnego i rozwoju techniczno-technologicznego tego przemysłu, osiągania wysokiej wydajności pracy i wskazują na jego dobrą pozycję konkurencyjności.

W sektorze drzewnym w latach 2002–2006 nastąpiła poprawa wyników finansowych. W 2006 roku poszczególne przemysły osiągnęły przychody z całokształtu działalności w wysokości 55,1 mld zł (w 2002 roku 36,0 mld zł), a koszty ich uzyskania kształtowały się na poziomie 52,0 mld zł (w 2002 roku 34,4 mld zł). Stanowiło to w przypadku przychodów z działalności 2,1–3,3% poziomu przetwórstwa przemysłowego, a w przypadku kosztów ich uzyskania – 2,1–3,4% (tabela 9). Najwyższy poziom w relacji do wskaźników uzyskanych w przetwórstwie przemysłowym osiągał przemysł meblarski.

Należy stwierdzić, że mimo korzystnych zmian, nadal wiele przedsiębiorstw sektora drzewnego osiąga niezadowalający poziom zysków, a część z nich wykazuje straty.

Jednym z najbardziej syntetycznych mierników konkurencyjności jest rentowność. Określa zwrot osiągniany z zaangażowanego kapitału, a także inne istotne cechy, jak zdolność do samofinansowania rozwoju, czy też zdolność kredytową, zdolność do prowadzenia konkurencji cenowej w walce o utrzymanie lub wzrost udziału w rynku. Wysoka rentowność umożliwia rozwój (przedsiębiorstwa, branży, sektora), niska powoduje stagnację, a trwały brak rentowności prowadzi do upadłości.

Ogólnie, w latach 2002–2006 rentowność w przemyśle sektora drzewnego, podobnie jak w przemyśle ogółem i w przetwórstwie przemysłowym, ulegała wahaniom (tabela 10).

Pierwsze trzy lata to okres dynamicznego wzrostu, kolejne – spadku i niewielkiego wyrównywania poziomu. Jednocześnie w latach 2002–2004 zarówno rentowność brutto, jak i netto osiągnięta przez przemysły sektora drzewnego przewyższała poziom tych wskaźników w całym przemyśle i działalności produkcyjnej. W latach 2005–2006 taka sytuacja nadal występowała w przypadku przemysłu celulozowo-papierniczego.

Tabela 9. Przychody z całokształtu działalności oraz koszty ich uzyskania w sektorze drzewnym na tle przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006
Table 9. Revenues from the whole of operation and their costs in the wood sector compared to industrial processing in the period 2002–2006

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list</i>	Przychody z całokształtu działalności % <i>Revenues from the whole of operation %</i>					Koszty uzyskania przychodów z całokształtu % <i>Costs of the revenues from the whole of operation %</i>				
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	2,5	2,6	2,5	2,6	2,4	2,5	2,6	2,4	2,6	2,4
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	2,5	2,6	2,4	2,3	2,1	2,3	2,5	2,3	2,2	2,1
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	3,3	3,6	3,4	3,4	3,3	3,2	3,5	3,5	3,4	3,4

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ *Business entities employing over 9 people.*

Źródło: opracowanie własne zespołu autorskiego na podstawie Departamentu Przemysłu Głównego Urzędu Statystycznego.

Source: own study of the authors' team based on the data of Company Department of Central Statistical Office.

W 2006 roku w stosunku do 2005 roku nastąpiła poprawa koniunktury w przemyśle drzewnym, który wypracował rentowność brutto na poziomie 5,5%, a netto na poziomie 4,6% oraz w przemyśle celulozowo-papierniczym, który osiągał wskaźniki w wysokości odpowiednio 7,9% i 6,6%. W przypadku przemysłu meblarskiego lata 2005–2006 to kolejne lata pogorszenia koniunktury. Przemysł ten wypracował w 2005 roku rentowność brutto w wysokości 5,6%, a netto – 4,8%, w 2006 roku było to odpowiednio: 4,4% i 4,2%.

Z przedstawionych danych wynika, że w sektorze drzewnym najniższą rentowność osiągają przemysły: drzewny i meblarski, a od 2005 roku poziom tego wskaźnika odbiega także od poziomu osiąganego w przemyśle ogółem i przetwórstwie przemysłowym. Można sądzić, że przyczyną takiego stanu jest fakt, iż są to przemysły o dość zróżnicowanej strukturze branżowej, która w istotny sposób wpływa na ostatecznie osiągnięte przez nie wyniki finansowe.

Tabela 10. Rentowność obrotu brutto i netto w sektorze drzewnym na tle przemysłu oraz przetwórstwa przemysłowego w latach 2002–2006**Table 10. Gross and net turnover profitability in the wood sector compared to industry and industrial processing in the period 2002–2006**

Wyszczególnienie ¹ <i>Detailed list¹</i>	2002	2003	2004	2005	2006
Wskaźniki rentowności brutto – % <i>Gross profitability indices – %</i>					
Przemysł <i>Industry</i>	1,2	4,4	7,2	6,0	6,6
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	1,4	3,4	7,1	5,6	6,0
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	2,3	4,3	8,9	5,3	5,5
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	7,7	7,0	11,2	7,1	7,9
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	4,1	5,4	6,1	5,6	4,4
Wskaźniki rentowności netto – % <i>Net profitability indices – %</i>					
Przemysł <i>Industry</i>	0,3	3,1	5,9	4,8	5,4
Przetwórstwo przemysłowe <i>Manufacturing</i>	0,4	2,3	5,9	4,5	4,9
Produkcja drewna i wyrobów [...] <i>Manufacture of wood and products [...]</i>	1,4	3,0	7,6	4,4	4,6
Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru <i>Manufacture of pulp, paper and paper products</i>	6,3	5,1	9,9	6,0	6,6
Produkcja mebli <i>Manufacture of furniture</i>	2,9	4,1	5,2	4,8	4,2

¹ Podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.¹ *Business entities employing over 9 people.*

Źródło: opracowanie zespołu autorskiego na podstawie danych Departamentu Przemysłu Głównego Urzędu Statystycznego.

Source: study of the authors' team based on the data of Company Department of Central Statistical Office.

Uogólniając należy stwierdzić, że przemysły sektora drzewnego w porównaniu z sektorami przetwórczymi:

- charakteryzują się wyższą i stale rosnącą ekspansją na rynkach zagranicznych,
- przeznaczają relatywnie więcej środków na zakup maszyn i urządzeń,
- posiadają mniej zużyty majątek trwały, w tym maszyny i urządzenia,
- osiągają relatywnie wyższą rentowność brutto i netto (zwłaszcza w latach 2002–2004).

Ponadto, w przemysłach sektora drzewnego, podobnie jak w całym przetwórstwie przemysłowym, rosną koszty, w tym głównie materiałowe, oraz obniżają się koszty pracy. Należy jednak zauważyć, że mimo wielu korzystnych zmian zachodzących w pozycji konkurencyjnej sektora drzewnego, przemysły te nadal przeznaczają niewielkie środki na działalność badawczo-rozwojową, niska jest ich produktywność pracy, niezadowalający poziom zysków, a także, w ostatnich latach, zauważalny jest malejący ich udział w rynku krajowym w porównaniu z innymi dziedzinami wytwórczości.

Pozycja konkurencyjna sektorów opartych na drewnie na rynku europejskim

W Unii Europejskiej przemysły bezpośrednio przerabiające drewno oraz dalszej jego obróbki stanowią jedną całość, określaną jako sektor leśno-drzewny (ang.: *forest and forest industries sektor, forest and wood industries sektor, forest and forest products sektor*). Generalnie chodzi o podkreślenie ścisłych związków i zależności między poszczególnymi ogniwami „łańcucha drzewnego”, tj. pozyskania surowca, jego przerobu i zużycia przez konsumentów finalnych. Od niedawna stosowane jest też w pracach badawczych pojęcie *forestry cluster* [Ratajczak 2001]. Takie podejście wynika przede wszystkim ze wspólnej bazy surowcowej, a także silnych powiązań gospodarczych oraz konieczności prowadzenia spójnej polityki dla zapewnienia konkurencyjności na rynkach światowych.

Po przyłączeniu w 1995 roku Austrii oraz dwóch potęg w dziedzinie leśnictwa – Szwecji i Finlandii, sektor przemysłów surowcowo powiązanych z lasami zyskał rangę największego sektora przemysłowego Unii Europejskiej. Sektor ten ponownie w 2004 roku powiększył się o zasoby nowoprzyjętych do Wspólnoty państw, w tym głównie Polski.

W Polsce powierzchnia lasów wynosi ponad 9 mln ha, co odpowiada ponad 5% całkowitej powierzchni leśnej Unii Europejskiej. Najwięcej lasów znajduje się w Szwecji, Hiszpanii i Finlandii, które łącznie koncentrują ponad 47% lasów UE. Stosunkowo duże zasoby leśne występują również we Francji (10%),

Włoszech (6%) oraz Niemczech (6%)³. Globalnie lasy zajmują 27% powierzchni kontynentów (3,5 mld ha). W porównaniu z olbrzymimi obszarami lasów, które występują w rejonach borealnym i tropikalnym, zasoby leśne krajów UE, w tym również Polski, są skromne i stanowią w przypadku UE – 4,8%, a w przypadku Polski – 0,3%⁴.

W Polsce na 1 mieszkańca przypada 0,24 ha powierzchni leśnej, co stanowi blisko 67% poziomu średniej w Unii Europejskiej (UE – 0,36 ha).

W połowie państw europejskich powierzchnia leśna per capita jest mniejsza od średniej dla całej Unii, natomiast zdecydowanie in plus odbiegają od wartości średnich kraje skandynawskie oraz Estonia i Łotwa. Dwanaście państw Unii Europejskiej osiąga wskaźnik zbliżony do średniej unijnej. Do tej grupy zalicza się również Polska.

Relacja powierzchni lasów i geograficznej powierzchni kraju, określająca leśność, wynosi w Polsce blisko 30,0% i jest o niecałe 4 punkty procentowe mniejsza niż w całej Unii Europejskiej. Liderami pod względem wskaźnika leśności w grupie państw Unii Europejskiej są Finlandia, Szwecja, Słowenia i Estonia, natomiast Dania, Wielka Brytania, Irlandia i Malta należą do krajów o stosunkowo niewielkiej leśności. Obszar Polski oraz dziewięciu pozostałych państw UE pokryty jest lasami w stopniu zbliżonym do występującego średnio w całej Unii. W porównaniu jednak z powierzchnią lasów przypadającą na 1 mieszkańca, w czym Polska odbiegała od średniej dla UE o 33%, w przypadku leśności, wskaźnik dla Polski stanowi 89% poziomu średniego wskaźnika dla Unii.

Polska należy do grupy największych producentów drewna. Pozyskując 30–33 mln m³ drewna rocznie w ostatnich latach, zajmuje pod tym względem piątą pozycję w europejskim rankingu. Liderami w produkcji drewna w Unii Europejskiej są kraje skandynawskie (Szwecja, Finlandia) oraz Niemcy. Łącznie w tej grupie państw rocznie pozyskuje się ponad 175 mln m³ tego surowca (tabela 11). Warto dodać, że w skali świata, udział pozyskania drewna (2004 rok)⁵ w Europie wynosi 31% (510 mln m³), a w Ameryce Północnej 38% (620 mln m³).

Produkcja drewna (grubizny użytkowej) w Polsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosząca 0,76 m³, prawie 3-krotnie przewyższa przeciętną w świecie (0,26 m³), a w porównaniu do najwyższego w świecie wskaźnika, osiąganego w Ameryce Północnej (1,21 m³) jest to 63%.

Polskie zasoby leśne stanowią znaczącą potencjalną bazę surowcową dla sektora drzewnego UE i w dziedzinach związanych z leśnictwem staje się konkurencyjnym uczestnikiem europejskiego rynku.

³ Leśnictwo 2006, GUS Warszawa 2006, s. 221; *Forestry statistic*, Eurostat 2007, s. 21.

⁴ Leśnictwo 2006, op. cit., s. 221.

⁵ Leśnictwo 2006, op. cit., s. 225.

Tabela 11. Pozyskanie drewna w Polsce oraz w wybranych krajach Unii Europejskiej w 2004 roku**Table 11. Harvesting of wood in Poland and in chosen EU countries in 2004**

Kraj Country	Pozyskanie drewna ¹ mln m ³ Wood harvesting I M m ³		Pozyskanie drewna ¹ na 1 mieszkańca – m ³ Wood harvesting ¹ per 1 citizen in – m ³
Szwecja <i>Sweden</i>	67,3	91,2	7,8
Niemcy <i>Germany</i>	54,8	88,9	0,6
Finlandia <i>Finland</i>	53,8	91,6	11,8
Francja <i>France</i>	35,0	92,9	0,5
POLSKA <i>POLAND</i>	30,4	96,4	0,8
Austria <i>Austria</i>	16,5	78,2	2,6
Hiszpania <i>Spain</i>	16,3	87,1	0,4
Republika Czeska <i>Czech Republic</i>	15,6	92,3	1,2
Łotwa <i>Latvia</i>	12,8	92,2	3,7
Portugalia <i>Portugal</i>	11,6	94,8	1,0
Estonia <i>Estonia</i>	10,2	79,4	5,6

¹ Grubizna¹ Large wood

Źródło: Leśnictwo 2006, GUS Warszawa 2006, s. 225–226.

Source: Forestry 2006, GUS Warszawa 2006, pp. 225–226.

Pozycję konkurencyjną sektora umacnia fakt, iż w Polsce lasy spełniają standardy przyjęte w Unii Europejskiej i na świecie. Około 5,4 mln ha lasów objętych jest certyfikacją. Stanowi to 60% wszystkich lasów w kraju i 11% powierzchni lasów w Europie certyfikowanych w systemie FSC. Polska pod względem powierzchni certyfikowanych lasów zajmuje w Europie trzecie miejsce – po Federacji Rosyjskiej i Szwecji, a piąte w świecie – po Kanadzie, Szwecji, Rosji i Stanach Zjednoczonych⁶.

W dobie globalizacji konkurencyjność jest rozpatrywana w kontekście rynków międzynarodowych. Przejawia się ona w akceptacji wyrobów danego kraju przez rynki zagraniczne, wyrażającej się rosnącym udziałem tych wyrobów w rynkach międzynarodowych.

Syntetyczną miarą, służącą do oceny międzynarodowej pozycji konkurencyjnej kraju, sektora, branży jest wskaźnik ujawnionej przewagi względnej⁷

⁶ Faostat [<http://faostat.fao.org/>].⁷ Wartości wskaźnika (wyrażone w postaci niemianowanej) zawierają się w przedziale od –x do 1. Ujemna wartość wskaźnika oznacza, że przewaga konkurencyjna w zakresie analizowanego sektora, branży, czy też wyrobu nie występuje, natomiast im wyższe wartości dodatnie, tym teoretycznie silniejsza pozycja konkurencyjna na międzynarodowym rynku. Obliczony według wzoru: (eksport – import)/produkcja krajowa.

(RCA – *Revealed Comparative Advantage*) informujący o otwarciu gospodarki w danej dziedzinie.

W 2005 roku dla polskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego tak obliczony wskaźnik uzyskał wartość dodatnią, co świadczy o przewadze komparatywnej na światowym rynku wyrobów tych przemysłów. Ujemny był natomiast w wypadku mas włóknistych oraz papieru i tektury (tabela 12). Wartość ujemna wskaźnika oznacza przy tym, że miał miejsce import netto danej grupy wyrobów. Dla porównania, potentat na unijnym rynku jakim są

Tabela 12. Wskaźnik ujawnionej przewagi względnej dla wybranych wyrobów drzewnych w Polsce, Niemczech i Unii Europejskiej w 1999 i 2005 roku

Table 12. Indices of revealed relative advantage for chosen wood products in Poland, Germany and European Union in 1999 and 2005

Wyszczególnienie <i>Detailed list</i>	Polska <i>Poland</i>		Niemcy <i>Germany</i>		UE <i>EU</i>	
	1999	2005	1999	2005	1999	2005
Tarcica ogółem <i>Sawnwood in total</i>	0,18	-0,02	-0,23	0,10	-0,18	0,02
Tarcica iglasta <i>Coniferous sawnwood</i>	0,16	0,01	-0,23	0,10	-0,11	0,07
Tarcica liściasta <i>Non-coniferous sawnwood</i>	0,13	-0,22	-0,22	0,09	-0,74	-0,37
Płyty wiórowe (z OSB) <i>Particleboards (inc. OSB)</i>	0,13	0,00	0,01	0,09	-0,03	0,07
Płyty pilśniowe ogółem <i>Fibreboards in total</i>	0,24	0,35	0,22	0,46	-0,01	0,18
Płyty pilśniowe mokriformowane (twarde, porowate) <i>Wet-process fibreboards (hardboards, softboards)</i>	*	0,61	*	-0,19	*	-0,18
Płyty pilśniowe suchiformowane (MDF) <i>Dry-process fibreboards (MDF)</i>	0,08	0,21	0,14	0,78	0,07	0,31
Sklejki (z płytami stolarskimi i pustakowymi) <i>Plywood (inc. furniture panels and BoF)</i>	0,11	0,16	-2,37	-3,64	-0,70	-0,65
Okleiny <i>Veneers</i>	*	-0,10	*	-0,13	*	-0,39
Razem <i>Total</i>	0,17	0,08	-0,14	0,12	-0,15	0,03
Masy włókniste <i>Wood pulp</i>	*	-0,43	*	-1,38	*	0,02
Papier i tektura <i>Paper and cardboard</i>	*	-0,27	*	0,09	*	0,13
Meble <i>Furniture</i>	*	0,65	*	-0,05	*	0,07
Razem <i>Total</i>	*	-0,32	*	-0,08	*	0,03

* brak danych

* no data

Źródło: opracowanie własne na podstawie: FAOSTAT (<http://apps.fao.org>), [A. Szostak, A. Galecka, E. Ratajczak 2001].

Source: own study based on: FAOSTAT (<http://apps.fao.org>), [A. Szostak, A. Galecka, E. Ratajczak 2001].

Niemcy, wykazywał w 2005 roku dodatnie wartości wskaźnika RCA w przemyśle drzewnym, a ujemne w przemyśle celulozowo-papierniczym i meblarskim. Unia Europejska rozpatrywana jako wspólny rynek, wykazuje przewagę komparatywną w zakresie wszystkich analizowanych przemysłów sektora drzewnego.

Osiągnięte w 2005 roku w Polsce wskaźniki RCA dla poszczególnych wyrobów przemysłów sektora drzewnego informują o ich stosunkowo dobrej pozycji na unijnym rynku. Najsilniejszą pozycję konkurencyjną mają meble oraz płyty pilśniowe mokriformowane. Z pozostałych produktów tego sektora relatywnie dużą rolę odgrywają płyty pilśniowe suchoformowane (MDF), a następnie sklejki. Na rynku tarcicy, lepszą pozycję wykazuje tarcica iglasta.

Dla porównania, w 1999 roku w Polsce płyty pilśniowe ogółem, płyty suchoformowane (MDF) oraz sklejki wykazywały słabszą pozycję, natomiast zdecydowanie lepszą posiadała tarcica, zarówno iglasta, jak i liściasta oraz płyty wiórowe (z OSB). Rynek niemiecki w 2005 roku, w porównaniu z rokiem 1999, uzyskał w przypadku wyrobów sektora drzewnego na międzynarodowym rynku lepszą pozycję konkurencyjną. Dotyczy to zwłaszcza płyt pilśniowych ogółem oraz płyt pilśniowych suchoformowanych (MDF). Poza tym względna przewaga komparatywna ujawniła się w zakresie wyrobów tartacznych. Najsłabszą pozycję konkurencyjną charakteryzowały się w 2005 roku sklejki oraz masy włókniste. Na wspólnym unijnym rynku w 1999 roku spośród wyrobów przemysłu drzewnego przewaga komparatywna występowała tylko w zakresie płyt suchoformowanych (MDF). W 2005 roku wskaźniki RCA dla większości wyrobów tego przemysłu oscylowały na granicy ujawnienia analizowanej przewagi.

Uogólniając należy stwierdzić, że pozycja wyrobów polskiego sektora drzewnego na europejskim rynku jest relatywnie wysoka. Wskaźniki ujawnionej przewagi komparatywnej (RCA) określane dla poszczególnych wyrobów drzewnych tych przemysłów wskazują, że najwyższą pozycję konkurencyjną mają meble. Jest ona znacząco wyższa zarówno od osiąganą średnio przez państwa Unii Europejskiej, jak i przez Niemcy.

Za miarę stopnia konkurencyjności eksportu i pozycji konkurencyjnej danego kraju można też uznać strukturę eksportu według nakładów czynników wytwórczych. Szczególnie ważny jest udział w handlu wyrobów o wysokim stopniu przetworzenia (dużej wartości dodanej). Dzięki eksportowi takich wyrobów osiąga się bowiem największe korzyści na rynkach światowych, uzyskując tzw. rentę nowości [Wołodkiewicz-Donimirski 1998]. Spośród wyrobów wytwarzanych w sektorach opartych na drewnie, wyrobami o najwyższym stopniu przetworzenia są meble (oraz niektóre wyroby papiernicze).

Polska, będąc szóstym co do wielkości producentem mebli w Europie, zajmuje trzecie miejsce w UE i czwarte w świecie pod względem eksportu. Udział eksportu polskich mebli w eksporcie światowym w 2005 roku wynosił

6% i był zbliżony do udziału Włoch (11%) i Niemiec (8%). Dla porównania, udział największego światowego eksportera mebli, tj. Chin wynosił 17%. Meble stanowią 50% wartości polskiego eksportu wyrobów drzewnych.

Przemysł sektora drzewnego, choć należy podobnie jak w Unii Europejskiej, do przemysłów o znacznym potencjale, niestety charakteryzują się niską wydajnością pracy. W porównaniu z Unią Europejską przeciętna wydajność pracy tych przemysłów (mierzona wielkością produkcji na 1 zatrudnionego) kształtuje się na poziomie około 30% średniej osiąganego w Unii, przy czym nieco lepsza sytuacja występuje w przemyśle celulozowo-papierniczym (blisko 40% poziomu UE). Najgorsza sytuacja występuje w przemyśle tartacznym (20% poziomu UE). Relatywnie niska produktywność pracy cechuje również dominujący w Polsce przemysł meblarski, w którym wskaźnik wartości produkcji przypadającej na jednego zatrudnionego jest o około 10% niższy od najniższego wskaźnika osiągniętego w UE. Nawet biorąc pod uwagę różnice w sile nabywczej polskiej waluty oraz w strukturze asortymentowej produkcji, stan ten jest wysoce niezadowolający.

Jak dotąd, na rynku międzynarodowym przewaga konkurencyjna przemysłów sektora drzewnego ma charakter kosztowo-cenowy, a nie jakościowy, czy innowacyjny. Konkurencyjnym atutem polskiego przemysłu jest od wielu lat stosunkowo niski poziom realnych kosztów pracy. Średnie koszty pracy w przemyśle w Unii Europejskiej w 2004 roku wynosiły ponad 22 €/1 godzinę⁸. W przemyśle drzewnym i meblarskim w Austrii, Finlandii, Francji i Niemczech koszty pracy były zbliżone do średniego unijnego poziomu w przemyśle ogółem i wynosiły około 21 €/1 godzinę (tabela 13). Z kolei w Szwecji były wyższe i wynosiły około 25 €/1 godzinę, we Włoszech natomiast zdecydowanie niższe – około 15 €/1 godzinę. W przemyśle celulozowo-papierniczym koszty pracy były wyższe, zwłaszcza w Austrii (za 1 godzinę odpowiednio: 32,07 €), Finlandii (34,14 €) oraz Szwecji (30,63 €).

W Polsce w 2004 roku średnie koszty pracy za 1 godzinę osiągały⁹:

– w przemyśle ogółem	– 4,65 €,
– w przemyśle drzewnym	– 2,98 €,
– w przemyśle celulozowo-papierniczym	– 4,55 €,
– w przemyśle meblarskim	– 3,09 €.

Dla porównania, w Republice Czeskiej koszty pracy w sektorze drzewnym były na tle krajów „starej” Unii również niskie, jednakże w porównaniu z poziomem w Polsce były nieco wyższe i na przykład w przemyśle drzewnym wynosiły 4,84 €/1 godzinę.

⁸ Dane Międzynarodowego Urzędu Pracy (*International Labour Office* – LABORSTA) [www.laborsta.ilo.org].

⁹ Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2004 roku, GUS Warszawa 2005, s. 133–135.

Tabela 13. Koszty pracy w sektorze drzewnym w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej w 2004 roku**Table 13. Labour costs in the wood sector in Poland and chosen countries of the European Union in 2004**

Wyszczególnienie <i>Detailed list</i>	Koszty pracy (€/1 godzinę) <i>Labour costs (€/1 hour)</i>		
	Przemysł drzewny <i>Wood industry</i>	Przemysł celulozowo-papierniczy <i>Pulp and paper industry</i>	Przemysł meblarski <i>Furniture industry</i>
Austria <i>Austria</i>	21,06	32,07	20,65
Finlandia <i>Finland</i>	21,32	34,14	19,57
Francja <i>France</i>	21,50	29,90	23,08
Niemcy <i>Germany</i>	20,97	27,13	22,94
Szwecja <i>Sweden</i>	25,61	30,63	24,99
Włochy <i>Italy</i>	13,96	20,08	15,13
Republika Czeska <i>Czech Republic</i>	4,84	6,58	5,21
Polska <i>Poland</i>	2,98	4,55	3,09

Źródło: dane Międzynarodowego Urzędu Pracy (*International Labour Office – LABORSTA*) [www.laborsta.ilo.org]; Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2004 roku, GUS Warszawa 2005, s. 133–135.

Source: data of the *International Labour Office – LABORSTA* [www.laborsta.ilo.org]; *Labour costs in the national economy in 2004*, GUS Warszawa 2005, pp. 133–135.

W europejskim i światowym sektorze drzewnym, w dążeniu do zwiększenia konkurencyjności w technologiach wytwarzania materiałów i wyrobów drzewnych zmierza się głównie w kierunku modyfikacji metod wytwarzania poprzez mechanizację i automatyzację prac oraz stosowanie środków pomocniczych (np. chemicznych) nowej generacji. Istotnym kierunkiem w działaniach związanych z rozwojem sektora jest również oszczędność materiałowa i oszczędność energii, preferowanie technologii bezodpadowych lub minimalizujących odpady oraz technologii pozwalających na powtórne wykorzystanie zużytych wyrobów.

Również wśród polskich producentów sektora drzewnego świadomość bycia konkurencyjnym na rynku wzrasta. Dla osiągnięcia lepszej pozycji konkurencyjności w ostatnich dwóch dekadach w tym sektorze dokonano wielu zmian w zakresie podnoszenia produktywności, wydajności procesów technologicznych, poprawy jakości wyrobów drzewnych.

O ile na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych lukę technologiczną w poszczególnych przemysłach sektora drzewnego oceniano na 10–15 lat, to obecnie w przypadku produkcji wielu wyrobów można mówić o jej znacznym zmniejszeniu lub wyeliminowaniu. Do ważniejszych technologii wdrożonych w tym okresie, i to głównie dzięki inwestycjom zagranicznym, należy zaliczyć: produkcję płyt klejonych z drewna litego (pierwsze wdrożenie

w świecie – w 1985 roku, w Polsce – w 1991 roku), produkcję płyt wiórowych o wiórach zorientowanych – OSB (świat – 1978 rok, Polska – 1996 rok), produkcję płyt laminowanych typu *postforming* (świat – 1986 rok, polska – 1992 rok), produkcję płyt pilśniowych średniej gęstości – MDF (świat – 1974 rok, Polska – 1994 rok), materiałoszczędną produkcję sklejek na łuszczarkach bezwrzecionowych (odpowiednio lata 1988 i 1994), wytwarzanie masy termomechanicznej (odpowiednio lata 1980 i 1993) [Ratajczak 2001].

Generalnie, głównym źródłem przewagi komparatywnej polskich przemysłów sektora drzewnego w skali globalnej są niskie koszty pracy, a także relatywnie duże zasoby i dostępność surowca drzewnego. Należy jednak zdawać sobie sprawę ze stopniowego zmniejszania się kosztowej przewagi konkurencyjnej polskich producentów wyrobów drzewnych i pojawiania się na globalnym rynku konkurentów z krajów „taniach” (Rumunia, Litwa, Słowacja) i „bardzo taniach” (Chiny, Indie).

Podsumowanie i wnioski

W wyniku badań określona została pozycja konkurencyjna przemysłów sektora drzewnego na rynku krajowym i europejskim.

Na rynku krajowym pozycja konkurencyjna sektora drzewnego jest silna. W porównaniu z innymi przemysłami przetwórczymi przemysły tego sektora charakteryzują się zwłaszcza wysoką i stale rosnącą dynamiką eksportu oraz lepszymi niż przeciętnie wynikami finansowo-ekonomicznymi. Relatywnie niski jest jednak poziom innowacyjności niektórych branż drzewnych (co częściowo wynika ze specyfiki procesów technologicznych), małe nakłady na działalność badawczo-rozwojową, niższa produktywność pracy, niezadowolający poziom zysków.

Polski sektor drzewny zajmuje bardzo dobrą pozycję konkurencyjną w Unii Europejskiej. Najwyższą pozycję konkurencyjną spośród wyrobów tego sektora zajmują meble. Na rynki Wspólnoty trafia blisko 80% eksportu polskich materiałów i wyrobów drzewnych, przy czym w wypadku mebli jest to ponad 85%. Polskie przemysły sektora drzewnego, choć należą podobnie jak w Unii Europejskiej, do przemysłów o znacznym potencjalnie, niestety charakteryzują się ciągle niską wydajnością pracy.

Na tle świata pozycja konkurencyjna polskich przemysłów sektora drzewnego jest relatywnie silna z racji posiadanych zasobów leśnych, a także znaczenia w światowej produkcji i w wymianie handlowej wyrobów drzewnych, a zwłaszcza mebli i płyt drewnopochodnych. Polskie płyty pilśniowe mokriformowane porowate zajmują drugą pozycję w światowym eksporcie, a meble – czwartą.

O potencjale globalizacyjnym sektora drzewnego świadczą: istniejące silne międzynarodowe powiązania kapitałowe, duże znaczenie handlu międzynaro-

dowego (zwłaszcza eksportu), globalizacja rynków i strategii, upodabnianie się stylów życia i modeli konsumpcji. Przemysły o największym potencjale globalizacyjnym to: przemysł płyt drewnopochodnych i meblarski.

Z badań wynika, że głównym źródłem przewagi komparatywnej polskiego sektora drzewnego są niskie koszty pracy, a także duże zasoby i dostępność surowca drzewnego. Jednakże w dobie ekspansji Chin na rynku globalnym, a także rosnącego znaczenia takich krajów jak Indie, Brazylia, Indonezja, Malezja, Rosja, czy europejskich konkurentów jak Rumunia, Litwa, Słowacja – kosztowa przewaga konkurencyjności polskich producentów w najbliższym czasie może stopniowo tracić na znaczeniu.

Literatura

- Bidzińska G., Ratajczak E., Szostak A., Pikul-Biniak J., Strykowski W.** [2007]: Analiza wybranych aspektów konkurencyjności sektorów opartych na drewnie w Polsce. (Maszynopis). Instytut Technologii Drewna, Poznań
- Gorynia M.** [2001]: Międzynarodowa konkurencyjność polskich przedsiębiorstw – wyniki badań empirycznych. VII Kongres Ekonomistów Polskich, Sesja IV: Przedsiębiorczość i konkurencyjność. Zesz. 8. PTE, Warszawa
- Jakóbiak W.** [2001]: Konkurencyjność gospodarki polskiej. Stan i perspektywy. VIII Kongres Ekonomistów Polskich, Sesja IV: Przedsiębiorczość i konkurencyjność. Zesz. 7. PTE, Warszawa
- Ratajczak E.** [2001]: Rynek drzewny. Analiza struktur przedmiotowych. Wyd. ITD, Poznań
- Szostak A., Galecka A., Ratajczak E.** [2001]: Badania nad konkurencyjnością polskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego wobec integracji z Unią Europejską. (Maszynopis). Instytut Technologii Drewna, Poznań
- Wołodkiewicz-Donimirski Z.** [1998]: O niektórych aspektach konkurencyjności gospodarki polskiej. Sejmowe Biuro Studiów i Ekspertyz, Warszawa

COMPETITIVE POSITION OF THE POLISH WOOD SECTOR IN THE LIGHT OF STATISTICAL DATA

Summary

The article presents results of research allowing for comprehensive analysis of the competitive position of the wood sector industries in domestic and European market. Research included such industries as: wood, pulp and paper, and furniture. The analysis of

the competitive position of the wood sector was done based on statistical data. The research was retrospective and covered the period of 2002–2006.

The competitive position of the wood sector industries is strong in domestic market. Compared to other processing industries the wood sector is characterized by high and constantly growing dynamics of exports and financial and economic results which are better than the average. Wood materials and products amount to 11% of Polish exports. The main product group in Polish trade is furniture – almost 90% of its domestic production is exported. However the level of innovation in some wood industries is still relatively low, outlays on R&D are small and productivity is lower. In terms of financial outlays intended for innovation, out of 21 types of business operations, the producers of the wood sector found themselves in the following positions: furniture industry – 9, wood industry – 11, pulp and paper industry – 13. The outlays for R&D are alarmingly low and they determine raising of the innovation level of production thus its competitiveness. In the wood sector industries expenditure for R&D in relation to expenditure on innovation in total amounts only to: 0.5% in pulp and paper industry, 1.1% in wood industry and 2.4% in furniture industry, while in the whole industry and industrial processing it amounts to around 10%. The level of labour productivity in relation to an average level reached in processing industries is 57% for furniture industry and 67% for wood industry. Only in the case of pulp and paper industry labour productivity is higher by 35%. A low level of this index, especially in wood and furniture industries, indicates that it is necessary to take up pro-innovation actions in many companies operating in these industries.

Polish wood sector has a very good competitive position in the European Union and the best position within it has the furniture industry. Almost 80% of the value of exports of Polish wood materials and products goes to EU markets, while in the case of furniture it is 85%. Poland is at sixth position among European furniture producers and is the third furniture exported in the Community. Compared to the European Union Polish sector is characterized by low labour productivity. In the case of wood and furniture industries it is 30% of the productivity reached in the EU and for the pulp and paper industry it is 40%. Costs of labour are low in the Polish wood sector. In the wood industry they amount to 14% of an average level reached in this industry in Austria, Finland, France or Germany, while in the case of furniture industry it is 15%, and in pulp and paper industry – 22%.

The competitive position of the Polish wood sector in the world is also relatively good. It stems mostly from the forest resources we have at our disposal and the position in world production of and trade in wood products, especially furniture and wood-based panels. Polish wet-process softboards are in second place in world exports and furniture in fourth. In foreign markets Poland competes with many countries, including the leader of the global wood market – the United States, which is the biggest producer of most wood products.

Keywords: competitiveness, competitive position, wood sector, index method

